

Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama

Meryem A. KOZAK* - İsmail KIZILIRMAK**

* Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Meslek Yüksekokulu

** Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon Meslek Yüksekokulu

ÖZ

Meslek yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programı öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla k yürütölen bu çalışmanın örneklemini Anadolu, Karadeniz Teknik ve Akdeniz Üniversitesinde 2000/2001 yılı itibarıyla öğrenim gören 280 öğrenci oluşturmaktadır. Bu üç üniversiteye bağılı meslek yüksekokulu öğrencilerin cinsiyet, ÖSS tercih sırası, ortaöğretim ve stajlarını yapmış olma/olmama durumlarına göre turizm sektörüne yönelik tutumları arasında bir farklılaşma olup olmadığı χ^2 test tekniğı kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Buradan elde edilen sonuçlar; öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan okul, ÖSS tercih sıralaması değişkenlerine göre sektörde çalışmaya yönelik benzer tutumlar gösterdikleri, ancak öğrencilerin staj yapmış olma ya da yapmamış olma durumlarının onların sektörde çalışmaya yönelik tutumlarında farklılaşmaya yol açtığı yolunda bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, İşletme Eğitimi, Turizm ve Otelcilik Eğitimi, Öğrenci Tutumları, Türkiye.

GİRİŞ

Mesleki eğitim, bireylere iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri, iş alışkanlıklar kazandıran ve bireylerin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren bir süreçtir. Çağdaş anlamdaki mesleki eğitimin esasları incelendiğinde bunların; uygulama, ekonomik olma, gelişmelere uyum, hayata hazırlayıcı olma, devamlılık, topluma dönük olma, sektörü tanıma ve sektörel hedeflere yönelik olma şeklinde sıralandığı görülür (Alkan 1988). Mesleki eğitimin önemli bir alanı olan mesleki turizm eğitimi ise aynı esaslar çerçevesinde ortaöğretim, önlisans ve lisans düzeyindeki farklı eğitim kurumları tarafından yürütölmektedir. Özellikle, 1980’li yıllardan sonra turizm eğitiminin esasları, amaçları, niteliğı, müfredat programları ve sektöre uyumu yönüyle birçok araştırmaya (Korzay 1984, Hacıoğlu 1992, 1996, Çetin 1995, Yozgat vd. 1989, Ağaoğlu 1991, Alemdar 1992, İçöz 1994, Himmetoğlu 1994, Yıldız vd. 1994, Akoğlan-Kozak 1995, Aydın-Akoğlan 1996, Üstüner 1996,

vb) konu olmuştur. Günümüzde ise, kalite ve etkinlik, toplam kalite, iş etiğı, stajlara ve sektöre yönelik öğrenci algılamaları gibi daha spesifik konulara doğru bir dönüşüm olduğu görölmektedir (Pınar 1998, Çakır 1998, Akoğlan 1999, Kuşluvan-Kuşluvan 2000).

Son yıllarda, rekabette bir üstünlük faktörü olan insan unsurunun, eğitim politikalarında da kabul görmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu değişim, turizm sektörünün bazı ayırıcı özellikleri dikkate alındığında daha da önem kazanmaktadır. Bilindiğı gibi, bu sektörde hizmetlerin önemli bir kısmı emekyoğun üretilir, üretimin önemli bir kısmı müşteri ile yüzyüze aynı mekanlarda ve eş zamanlı olarak (üretim/tüketim aynı zamanda) gerçekleşir. Bu özelliklere bağılı olarak, hizmet kalitesinde insan unsurunun önemi artarken; çalışanların motivasyonu, işlerini sevmeleri, işe ve çalışma alanına yönelik tutumlarının hizmet kalitesinin önemli bir değişkeni olduğu gerçeğı ortaya çıkarmaktadır (Yu 1999). Sektörün potansiyel çalışanları olan öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının önceden belirlenmesi ise, insan kay-

nağının etkili kullanımını açısından olduğu kadar (Hotaman 1995), ilgili sektör verimliliği açısından da önemlidir (Ağaoğlu 1991). Gerçekte, öğrencilerin ilgili oldukları sektöre ya da konuya yönelik tutumları, onların okul yıllarındaki akademik başarılarında, eğitim programının başarısında ve öğrencilerin gelecekte çalışma hayatındaki başarılarında, mesleklerini sevmelerinde önemlidir. Yine, öğrencilere ait bu geri bildirimlerin, ders programları oluşturmada, öğretim yöntemlerinin belirlenmesinde ve eğitimle ilgili amaçlara ulaşmada etkili olduğu bilinmektedir (Kryno-wsky 1985, Selvi 1996).

TUTUM KAVRAMI

Tutum kavramı birçok yazar tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Kağıtçıbaşı (1979) tutumu; "bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim" olarak tanımlarken, Berberoğlu (1990) tutum kavramını, "genelde bir bireyin herhangi bir uyarıcı karşısında olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimi" olduğunu ileri sürmektedir. Eren (1998) tutumu; bireyin kendi dünyasının bir yönü ile ilgili olarak, belirli değer yargılarına ve inançlarına bağlı ortaya çıkan çöşku ve tanıma süreçleri şeklinde tanımlarken, Maxwell (1996) tutumu; "davranışlarla anlatılan ve içten gelen bir duygu" olarak ifade etmektedir. Yapılan çeşitli tanımlar çerçevesinde tutumların; insanlar, nesnelere, durumlar karşısındaki öğrenilmiş davranış eğilimleri olduğu söylenebilir (Robertson 1984). Ancak, burada sözkonusu olan davranışlar, doğrudan gözlenebilen davranış değil, davranışı hazırlayan, onlara rehberlik eden ön eğilimler olarak ifade edilmektedir (Ajzen ve Fishbein 1980).

Tutumların duygusal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç boyutunun olduğu kabul edilmektedir (Laudan ve Bitto 1988). Duygusal boyut, kişinin bir nesne hakkındaki hislerini (olumlu, olumsuz, yansız) kapsar. Bilişsel boyut, bireyin nesne hakkındaki bilgi ve düşüncelerinden oluşur. Burada sahip olunan bilginin deneysel olarak gerçek veya doğru olup olmaması bir fark yaratmaz. Davranışsal boyut, kişinin bir nesneye karşı belirli şekilde davranma eğilimini içerir.

Bu boyutlardan sadece davranışsal boyutun doğrudan gözlenebilir olduğu düşünülmektedir (McDougall ve Munro 1987). Çünkü, kişinin belli bir konudaki tutumunu oluşturan düşüncelerini ve duygularını yakalamak gerçekten zordur. Buna karşın, davranışlarını algılamak ve hatta yorumlamak görece daha kolaydır. Kaldı ki, davranışların aynı zamanda, dü-

şünce ve duyguların bir aynası gibi düşünülmesi de mümkündür. Anılan bu davranış kavramı bireylerin yalnızca hal ve hareketlerini gözlemlemeye dayanmaz. Tersine, sözel ya da yazılı olarak belirlenen olası davranışları da içerir (Usal ve Kuşluyan 2000). Ayrıca, tutumdan sözedebilmek için yalnızca düşüncenin, duygunun ya da davranışların hatta öğelerden herhangi ikisinin algılanması yetmez. Bu üç öğenin birlikte bilinmesi gerekir. Başka bir ifadeyle, fiili davranış; düşünceler, duygular ve davranışsal niyetler yanında, diğer faktörlerin (örgütsel, sosyal ve kültürel faktörler) bir fonksiyonu olarak ortaya çıkar (Şimşek 1995, Carcmichial 2000). Bu görüşe dayanarak, kişinin herhangi bir alanla ilgili geliştirdiği olumlu veya olumsuz tutumunun altında konu ile ilgili düşünceleri, duyguları ve davranışlarının etkili olduğu söylenebilir.

Tutumların oluşumu hakkında en önemli şey, tutumların öğrenilebileceğidir. Bireyler, aileye, çalışma arkadaşlarına, iletişim araçlarına, eğitim kurumlarına ve yaşam deneyimlerine bağlı olarak çeşitli tutumlar geliştirirler (Aydın 1989). Tutumların öğrenilmesinde ise, kişinin içinde yaşadığı ekonomik, sosyal, politik, fiziksel (doğa) ve psikolojik ortamın etkisi vardır (Usal ve Kuşluyan 2000).

ARAŞTIRMA

Araştırmanın bu bölümünde Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Meslek Yüksekokulu, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu ve Akdeniz Üniversitesi Meslek Yüksekokulu turizm programlarında 2000-2001 öğretim dönemi itibariyle okuyan 233 öğrencinin turizm sektörüne yönelik tutumlarının belirlenmesine çalışılacaktır. Meslek yüksekokullarının bu üç okulla sınırlandırılması, özellikle zaman ve maliyet açısından gerekli görülürken, araştırmacıların ikisinin bu bölgelerde çalışmaları ve bu bölgelerin Türkiye'nin gelişmiş (Antalya), gelişmekte olan (Karadeniz ve İç Anadolu) turizm bölgeleri olma yanında üç farklı coğrafik bölgeyi temsil etmesi nedeniyle uygun görülmüştür.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turizm sektörünün ara eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla önlisans düzeyinde eğitim veren meslek yüksekokulları turizm programlarının sayıları 73'e ulaşmıştır. Bu okulların halen eğitim, öğretim, sanayi ve okul işbirliği, öğretim elemanı ve yer seçiminden kaynaklanan çeşitli fiziksel ve kurumsal sorunlarının olduğu bilinmektedir (Saribaş 1997, Bedük 1996, Üstüner 1996). Bunun yanında, yasal çevredeki (çı-

raklık yasası) eksiklikler nedeniyle, bu okul mezunlarının yüksek tekniker statüsünde istihdam edilmeleri de engellenmektedir (Bedük 1996). Mesleki eğitimden beklenen faydanın sağlanmasında bu tür alt yapı eksikliklerinin tamımlanmış olması yanında, öğrencilerin sektöre yönelik olumlu tutumlara (mesleği sevme ve meslek bilincine sahip olma) sahip olmalarının da etkili olduğu bilinmektedir (Saribaş 1997).

Bu nedenle, öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının bilinmesi onların eğitim sürecindeki başarıları kadar bu alana olan davranışlarının önceden yönlendirilmesi açısından önemlidir (Hotaman 1995). Bu bilgiler aynı zamanda, program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarında da dikkate alınmalıdır (Grambs 1973). Konuyla ilgili Türkiye'deki literatür incelendiğinde "sektörel tutumun" henüz yeteri kadar önemsenmediği görülür. Bu amaçla gerçekleştirilmiş ilk araştırma; İzmir İli örnekleme ile üniversite öğrencisi olmayan gençlerle (İçöz 1994) ilgili olarak yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda gerçekleştirilen bir diğer araştırma ise, lisans düzeyindeki turizm okulları öğrencileri kapsamında gerçekleştirilmiştir (Kuşlivan ve Kuşlivan 2000). Dolayısıyla önlisans düzeyindeki turizm programları öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik tutumları ile ilgili bir bilgi boşluğunun olduğu söylenebilir.

Bu boşluğun kısmen giderilmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın (*) ilk bölümünde; Trabzon, Eskişehir ve Antalya Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik Programlarında okuyan öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının belirlenmesi yanısıra, bu tutumlarda bağlı üniversiteler itibariyle bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesine çalışılmıştır.

"Çalışmanın ilk bölümünden elde edilen sonuç kısaca şöyle özetlenebilir: Öğrenciler, "turizmle ilgili gelişmeleri yakından takip ederim", "değişik insanlar tanımak çok güzel bir duygu", "bu sektörde uzun yıllar çalışmam", "bu sektörde hangi işler yapılır bilmiyorum", "okuldaki uygulamalı dersler bıktırıyor", "daha önceki mezunlar sektörde iyi yerdedir", "bu meslekte eğitim kadar deneyim de şart" ifadelerine verdikleri cevaplarla sektörün bazı yönlerine karşı "olumlu" tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Yine, ölçekle elde edilen sektöre yönelik "olumsuz" tutumlar ise, "oteller çalışan için cazibe merkezi değil", "lisans eğitimine geçiş yapmak istiyorum", "sabırlı ve güler yüzlü olmak bana göre değil", "şimdiden iş ilanları ile ilgileniyorum", turizm sektöründe çalışmak fazla saygın değil", "mezun olunca bu mesleği yapacağımı sanmıyorum", bu sektörde çalışmak en son yapacağım iş", "turizm sadece tatil-

ci için bir eğlence sektörüdür", "bu sektörde çok para kazanılabilir", "sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor" ifadelerinde yoğunlaşmıştır. Bu bulgulara dayanarak, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik tutumlarının % 55 oranıyla "olumsuz", % 45 oranıyla "olumlu" dağılım gösterdiği saptanmıştır.

Araştırmanın ilk bölümünde elde edilen diğer sonuçlar ise; belirlenen olumlu ve olumsuz tutumların bağlı üniversitelere göre bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesine yöneliktir. Bu bölümden elde edilen bulgular kısaca şöyle sıralanabilir; "tatil yapan kişiler kaprisli olur", "bu sektörde uzun yıllar çalışmam", "değişik insanlar tanımak güzel bir duygu", "mezun olduktan sonra ne iş yapacağımı bilmiyorum", "uygulamalı dersleri hiç aksatmam", "bu sektörde çalışmak en son yapacağım iş", "mezun olunca bu sektörde çalışmayacağım", "bu meslek fazla saygın değil", "turizm, sadece tatil yapan kişiler için eğlence sektörü" ifadelerinde her üç üniversiteye bağlı turizm-otelcilik programında okuyan öğrencilerin tutumlarının benzer olduğu saptanmıştır. Bu üniversitelerin farklı coğrafik bölgelerde olması, farklı coğrafik bölgelerden öğrenci alınması ve bölgelerin turizm sektörünü farklı gelişmişlik düzeyinde yakalamış olmasına rağmen, bu durum, öğrencilerin tutumlarında önemli bir farklılaşma yaratmamıştır. Ancak, ölçekte yer alan diğer 11 sorudaki ifadede ise, öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının bağlı bulunan üniversiteler itibariyle önemli düzeyde farklılaştığı yolundadır."

Araştırmanın devam eden bu bölümünde ise, cinsiyet, mezun olunan okul, ÖSS puan sırası ve staj yapmış olma/olmama itibariyle öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlara bağlı olarak şu hipotezlerin test edilmesine karar verilmiştir:

H1/H0: Araştırmaya katılan öğrencilerin sektöre yönelik tutumları arasında cinsiyet temeline göre farklılık vardır/yoktur.

H2/H0: Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'deki turizm programlarını tercih sırası ile turizm sektörüne yönelik tutumları arasında bir fark vardır/yoktur.

H3/H0: Araştırmaya katılan öğrencilerin ortaöğretim eğitim durumlarına göre sektöre yönelik tutumları arasında bir fark vardır/yoktur.

H4/H0: Araştırmaya katılan öğrencilerin sektör stajlarını yapmış ya da yapmamış olmaları ile sektöre yönelik tutumları arasında bir fark vardır/yoktur.

(*) Bu bölüm, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun VII. Haftasonu Semineri'nde "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Bağlı Üniversiteler İtibariyle İncelenmesi" başlığı adı altında bildiri olarak sunulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Meslek Yüksekokulu ve Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik programlarında 2000/2001 öğretim dönemi itibariyle öğrenim gören 280 (Eskişehir: 80, Antalya: 100, Trabzon: 100) öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma evreninin fazla büyük olmaması ve deneklere ulaşmadaki kolaylık gözönüne alınarak, araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş ve araştırma evrenini oluşturan tüm öğrencilerin araştırma kapsamına alınması planlanmıştır. Ancak, araştırmanın yapıldığı dönemde okullarda yeni öğretim yılının henüz başlamış olması nedeniyle, öğrencilerin tamamına ulaşılamamış, ankete cevap veren 233 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Bu sayı, % 83 oranıyla çalışma evrenini temsil eder niteliktedir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak anket soru formu kullanılmıştır. Anket soru formunun düzenlenmesinde, "tamamen katılıyorum" dan "hiç katılmıyorum"a kadar uzanan beşli likert ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçekte yer alan "tamamen katılıyorum" (5), "katılıyorum" (4), "kararsızım" (3), "katılmıyorum" (2), "hiç katılmıyorum" (1) değerini ifade etmektedir. Anket iki bölüm olarak düzenlenmiş olup, birinci bölümde öğrencilerle ilgili demografik bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır. Tutum soruları anketin ikinci bölümünde yer almakta ve toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Anket soru formunda yer alan tutum sorularının geliştirilmesinde, konu ile ilgili literatür (Tezbaşaran 1996, Çıkrıkçı 1992, Sözer 1992, Dursun 1999, Hendley vd. 1995) incelenerek, 30 tutum cümlesi oluşturulmuştur. Daha sonra, hazırlanan bu 30 tutum cümlesinin test edilmesi amacıyla Eskişehir Meslek Yüksekokulundaki 35 öğrenci üzerinde bir ön araştırma yapılmış ve sonuçta bazı sorular ayıklanarak, soru sayısı 20'ye düşürülmüştür. Anket soru formunun güvenilirlik testi için Crombach Alpha uygulanmış ve Crombach Alfa= 0.62 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik ölçütü olarak kabul edilen bu katsayı 0.50 ile 0.90 arasında olduğundan (Nunnally 1978) hazırlanan anket soru formunun kullanılmasına karar verilmiştir. Anket, araştırmacılar tarafından deneklerle yüzyüze görüşülerek yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan anket soru formu ile toplanan bilgilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır.

Yine, bulguların yorumlanmasında frekans ve yüzde analizinden yararlanılmıştır. Ayrıca, elde edilen bulguların; cinsiyet, mezun olunan ortaöğretim kurumu, staj yapma/yapmama ve ÖSS turizm programını tercih sırasından oluşan değişkenlere göre yorumlanmasında χ^2 yöntemi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler % 95 güvenirlilik düzeyinde yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular genel bilgiler ve öğrenci tutumlarına ait bulgulardan oluşan iki başlık altında aşağıdaki bölümlerde sunulmaktadır.

a) Genel bilgiler

Araştırma sonucunda elde edilen öğrencilere ait genel bilgilere Tablo 1'de yer verilmektedir.

Tablo 1'de görüleceği üzere en fazla katılım oranına (%41.6) Akdeniz Üniversitesi Antalya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu sahiptir. Öğrencilerin meslek yüksekokulları turizm-otelcilik programlarını tercih etme sırası incelendiğinde, % 63,3. yüksek bir oranın 16. ve üstü sırada yoğunlaştığı, bunu % 14,6 oranıyla 1-5. sırada tercih etme oranının izlediği, 11-15. (% 11,2) ve 6-10. (% 10,9) sıralarda ise daha düşük tercih yoğunlaşmasının olduğu görülür. Buna dayanarak, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu okulları son sıralarda tercih ettikleri, ancak yine azımsanmayacak bir oranın da 1-5. sırada tercihte buldukları söylenebilir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin % 60,1'inin stajlarını tamamladıkları ve % 75,1 gibi yüksek bir oranın erkek olduğu görülür. Yine, tablodan izleneceği üzere, öğrencilerin % 64,4'nün genel lise, % 9,4'nün İmam Hatip Lisesi mezunu olmasına karşılık, Turizm-Otelcilik lisesi çıkışlı öğrencilerin % 1,3'lük bir oranla temsil edilmesi dikkat çekicidir. Bu sonuç, bu bölümlerde okuyan öğrencilerin mesleki eğitim alt yapısına sahip olmadıklarını göstermesi açısından da önemlidir.

b) Öğrenci Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya yönelik tutumlarına ait bulgular belirlenen hipotezler çerçevesinde test edilerek oluşturulan dört tablo ile aşağıdaki bölümde yer verilmektedir.

Tablo 2'deki bulgular değerlendirildiğinde, turizm sektöründe çalışmaya yönelik öğrenci tutumlarının, cinsiyet temeline göre (15 tutum ifadesinde) önemli ölçüde (% 70) benzer özellikler sergilediği ($p>0.05$) görülmektedir. Bu durum, kız ve erkek öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya aynı uzaklıkta buldukları ve bu yöndeki tutumlarında herhangi bir

farklılaşma olmadığı şeklinde yorumlanabilir (H_0 kabul H_1 red). Ancak, "oteller çalışanlar için cazibe merkezi değildir", "bu sektörde çok para kazanılabilir", "turizm sektöründe çalışmak saygın değil", ifadelerini erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla tercihte bulunmaları; kız öğrencilerin ise, "bu sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor", "lisans eğitimine geçiş yapmak istiyorum", "okuldan mezun olunca ne iş yapacağımı bilmiyorum" ifadelerini daha çok tercihte bulunmaları sonucunda ($p < 0.05$), cinsiyet temeline göre sektöre yönelik tutumlarda bir farklılaşmadan sözedilebilir. Bu sonuçlara dayanarak farklılık gösteren 3., 7., 14., 18. ve 19. sorularda H_1 hipotezi kabul edilerek H_0 hipotezinin reddedilmesine karar verilmiştir.

Tablo 1. Genel bilgiler

GENEL BİLGİLER	n	%
Üniversite		
Karadeniz Üniversitesi/Trabzon MYO	84	36,1
Anadolu Üniversitesi /Eskişehir MYO	52	22,3
Akdeniz Üniversitesi /Antalya S.B.MYO	97	41,6
<i>Toplam</i>	<i>233</i>	<i>100</i>
ÖSS Tercih Sırası		
1-5. sıra	34	14,6
6-10. sıra	24	10,9
11-15. sıra	26	11,2
16. sıra ve üstü	149	63,3
<i>Toplam</i>	<i>233</i>	<i>100</i>
Staj Durumu		
Tamamladı	93	39,9
Tamamlamadı	140	60,1
<i>Toplam</i>	<i>233</i>	<i>100</i>
Cinsiyet		
Kadın	58	24,9
Erkek	175	75,1
<i>Toplam</i>	<i>233</i>	<i>100</i>
Orta Öğretim Kurumu		
Genel Lise	150	64,4
Endüstri Meslek Lisesi	7	3,0
Anadolu lisesi	16	6,9
Kız Meslek Lisesi	17	7,3
Ticaret lisesi	8	3,4
İmam Hatip Lisesi	22	9,4
Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	3	1,3
Diğer	9	4,3
<i>Toplam</i>	<i>233</i>	<i>100</i>

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetleri İtibariyle Turizm Sektörüne Yönelik Tutumları

İFADELER	X2 Değeri	DF	Anlamlılık Pearson
1.Oteller, çalışan için cazibe merkezi değil	29,688	8	,092
2. Turizmle ilgili gelişmeleri yakından takip ederim	3,879	8	,867
3. Lisans eğitimine geçiş yapmak istiyorum	19,500	8	,050*
4. Sabırlı ve güler yüzlü olmak bana göre değil	20,476	8	,119
5. Uygulamalı derslere hiç aksatmadan katılırım	4,180	8	,840
6. Şimdiden iş ilanları ile ilgileniyorum	20,476	8	,119
7. Turizm sektöründe çalışmak fazla saygın değil	18,764	8	,030*
8. Mezun olunca bu mesleği yapacağımı sanmıyorum	2,683	8	,952
9. Bu sektörde çalışmak en son yapacağım iş	6,947	8	,730
10. Turizm sadece tatilci için bir eğlence sektörüdür	6,811	8	,577
11. Değişik insanlar tanımak çok güzel bir duygu	1,873	8	,984
12. Bu sektörde uzun yıllar çalışmam	6,508	8	,590
13. Tatil yapan kişiler kaprisli olur	5,850	8	,663
14. Bu sektörde çok para kazanılabilir	16,213	8	,039*
15. Bu sektörde hangi işler yapılır bilmiyorum	11,632	8	,168
16. Okuldan mezun olunca ne iş yapacağımı bilmiyorum	17,117	8	,028*
17. Okuldaki uygulamalı dersler sıkıcıdır	6,871	8	,550
18. Daha önceki mezunlar sektörde iyi yerdeler	13,783	8	,067
19. Sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor	19,163	8	,045*
20. Bu meslekte eğitim kadar deneyim de şart	6,105	8	,635

0.05 anlamlılık düzeyinde

* $p < 0.05$ farklılaşma var

$p > 0.05$ benzer.

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya yönelik tutumları arasında ÖSS giriş tercih sırasına göre sadece, "bu sektörde çok para kazanılabilir" ve "tatil yapan kişiler kaprisli olur" ifadelerinde önemli düzeyde bir farklılaşma ($p < 0.05$) olduğu görülmektedir. 13. sorudaki bu farklılık, bu programları 1-5. sırada tercih eden öğrencilerin konuya diğer gruplara göre daha olumlu yaklaşımından kaynaklanmaktadır. 14. soruda ise, 16. sıra ve üstü tercih yapan öğrencilerin bu ifadeyi büyük bir çoğunlukla red etmeleriyle ilgilidir. Diğer tutum ifadelerine verilen cevaplarda ise, bu programları tercih sırasının tutumlarda herhangi bir farklılaşmaya ($p > 0.05$) yol açmadığı ve tutumların % 90 gibi ağırlıklı bir oranla benzer olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (H_0 kabul, H_2 red). Buna dayanarak, ÖSS tercih sıralaması ile sektöre yönelik tutumlar arasında fark vardır (H_2) hipotezi sadece 13. ve 14. sorularda kabul edilirken, H_0 hipotezi bu sorularda reddedilmektedir. Öğrencilerin % 63,3'ünün bu programları 16. sıra üstünde, % 22,1'lik bir oranın da 6-10. sırada tercih

Tablo 3. Öğrencilerin ÖSS Tercih Sırası İtibariyle Turizm Sektörüne Yönelik Tutumları

İFADELER	X2 Değeri	DF	Anlamlılık Pearson
1. Oteller, çalışan için cazibe merkezi değil	13,667	16	,623
2. Turizmle ilgili gelişmeleri yakından takip ederim	14,606	16	,553
3. Lisans eğitimine geçiş yapmak istiyorum	21,363	16	,164
4. Sabırlı ve güler yüzlü olmak bana göre değil	20,476	16	,119
5. Uygulamalı derslere hiç aksatmadan katılıyorum	12,316	16	,721
6. Şimdiden iş ilanları ile ilgileniyorum	20,476	16	,119
7. Turizm sektöründe çalışmak fazla saygın değil	12,044	16	,740
8. Mezun olunca bu mesleği yapacağımı sanmıyorum	6,451	16	,982
9. Bu sektörde çalışmak en son yapacağım iş	20,025	16	,456
10. Turizm sadece tatilci için bir eğlence sektörüdür	11,405	16	,783
11. Değişik insanlar tanımak çok güzel bir duygu	20,521	16	,197
12. Bu sektörde uzun yıllar çalışmam	13,020	16	,671
13. Tatil yapan kişiler kaptırlı olur	22,345	16	,045*
14. Bu sektörde çok para kazanılabilir	24,556	16	,022*
15. Bu sektörde hangi işler yapılır bilmiyorum	23,111	16	,091
16. Okuldan mezun olunca ne iş yapacağımı bilmiyorum	18,459	16	,297
17. Okuldaki uygulamalı dersler sıkıcıdır	11,563	16	,930
18. Daha önceki mezunlar sektörde iyi yerlerde	18,458	16	,298
19. Sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor	9,488	16	,891
20. Bu meslekte eğitim kadar deneyim de şart	16,759	16	,401

0.05 anlamlılık düzeyinde

* p<0.05 farklılaşma var

p>0.05 benzer

ettikleri gözönüne alındığında, tutumlarla ilgili bu sonucun bu tercih sıralaması ile örtüştüğü görülür. Buna dayanarak, öğrencilerin sektöre yönelik tutumları arasındaki benzerliğin, tercih sıralamasındaki benzerlikten kaynaklandığı söylenebilir.

Yüksekokul düzeyindeki mesleki eğitimin etkinliğinde, benzer alandaki ortaöğretim kurumundan mezun olmak önemli bir göstergedir. Bu durum ayrıca, öğrencinin sektörü tanıdığı ve ilgili programı bilinçli olarak seçtiği şeklinde de yorumlanabilir. Öğrencilerin ortaöğretim mezuniyet kurumunun belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruya alınan yanıtlar göstermektedir ki, bu okullardaki öğrencilerin % 64,4’ünü Genel Lise mezunları oluşturmaktadır. Bunu % 9,4 ile İmam Hatip Lisesi, % 7,3 oranı ile Kız Meslek Lisesi (Turizm ile ilgili bölüm), takip etmektedir. Turizm Lisesi çıkışlıların oranı % 1,3 ile ifade edilmektedir. Yani, bu üç meslek yüksekokuluna kayıtlı öğrencilerin yaklaşık % 8,6’sı ortaöğretimde turizmle ilgili mesleki eğitim almışlardır. Aşağıdaki Tablo 4

incelendiğinde, ortaöğretim kriterine göre sektörel tutumların % 65’inin benzer olduğu % 35’inde farklılaşma olduğu tesbit edilmiştir. Bu farklılaşmanın sektöre yönelik tutumlar üzerinde ne derece etkili olduğunun sınanması ile elde edilen test sonuçlarına bakıldığında ise şu bulgulara ulaşılmıştır:

"Oteller çalışan için cazibe merkezi değil" seçeneğinin Genel ve İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından reddedilmesi, "uygulamalı derslere hiç aksatmadan katılıyorum", ifadesinin Genel ve Kız Meslek Lisesi çıkışlı öğrenciler tarafından ağırlıklı olarak kabul görmesi, "mezun olunca bu mesleği yapacağımı sanmıyorum", görüşünün İmam Hatip ve Genel Lise öğrencileri tarafından kabul edilmesi, "tatil yapan kişiler kaptırlı olur", görüşünün Turizm Lisesi çıkışlı öğrenciler tarafından kabul görmesi, "bu sektörde çok para kazanılabilir", görüşünün Genel Lise mezunu öğrenciler tarafından kabul görmesi, "bu sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor", ifadesine İmam Hatip ve Genel Lise çıkışlı öğrencilerin

Tablo 4. Öğrencilerin Mezun Oldukları Ortaöğretim Kurumuna Göre Turizm Sektörüne Yönelik Tutumları

İfadeler	X2 Değeri	DF	Anlamlılık Pearson
1. Oteller, çalışan için cazibe merkezi değil	45,383	32	,044*
2. Turizmle ilgili gelişmeleri yakından takip ederim	23,270	32	,892
3. Lisans eğitimine geçiş yapmak istiyorum	28,275	32	,655
4. Sabırlı ve güler yüzlü olmak bana göre değil	21,476	32	,129
5. Uygulamalı derslere hiç aksatmadan katılıyorum	36,294	32	,027*
6. Şimdiden iş ilanları ile ilgileniyorum	20,476	32	,119
7. Turizm sektöründe çalışmak fazla saygın değil	33,880	32	,039*
8. Mezun olunca bu mesleği yapacağımı sanmıyorum	44,278	32	,046*
9. Bu sektörde çalışmak en son yapacağım iş	29,173	32	,896
10. Turizm sadece tatilci için bir eğlence sektörüdür	17,738	32	,980
11. Değişik insanlar tanımak çok güzel bir duygu	27,369	32	,700
12. Bu sektörde uzun yıllar çalışmam	29,878	32	,574
13. Tatil yapan kişiler kaptırlı olur	42,345	32	,045*
14. Bu sektörde çok para kazanılabilir	44,556	32	,039*
15. Bu sektörde hangi işler yapılır bilmiyorum	13,111	32	,291
16. Okuldan mezun olunca ne iş yapacağımı bilmiyorum	22,676	32	,888
17. Okuldaki uygulamalı dersler sıkıcıdır	26,259	32	,953
18. Daha önceki mezunlar sektörde iyi yerlerde	28,558	32	,963
19. Sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor	27,399	32	,005*
20. Bu meslekte eğitim kadar deneyim de şart	24,630	32	,820

0.05 anlamlılık düzeyinde

* p<0.05 farklılaşma var ,

p>0.05 benzer

Tablo 5. Öğrencilerin Staj Yapma/Yapmama Durumuna Göre Turizm Sektörüne Yönelik Tutumları

İFADELER	X ² Değeri	DF	Anlamlılık Pearson
1. Oteller, çalışan için cazibe merkezi değil	19,355	8	,013*
2. Turizmle ilgili gelişmeleri yakından takip ederim	20,678	8	,004*
3. Lisans eğitimine geçiş yapmak istiyorum	4,862	8	,777
4. Sabırlı ve güler yüzlü olmak bana göre değil	24,045	8	,002*
5. Uygulamalı derslere hiç aksatmadan katılıyorum	18,108	8	,020*
6. Şimdiden iş ilanları ile ilgileniyorum	13,801	8	,087
7. Turizm sektöründe çalışmak fazla saygın değil	15,243	8	,054
8. Mezun olunca bu mesleği yapacağımı sanmıyorum	19,330	8	,013*
9. Bu sektörde çalışmak en san yapacağım iş	21,451	8	,018*
10. Turizm sadece tatilci için bir eğlence sektörüdür	7,335	8	,500
11. Değişik insanlar tanımak çok güzel bir duygu	28,683	8	,000*
12. Bu sektörde uzun yıllar çalışmam	15,822	8	,044*
13. Tatil yapan kişiler kaptırlı olur	4,413	8	,818*
14. Bu sektörde çok para kazanılabilir	12,248	8	,740
15. Bu sektörde hangi işler yapılır bilmiyorum	11,879	8	,156
16. Okuldan mezun olunca ne iş yapacağımı bilmiyorum	10,688	8	,220
17. Okuldaki uygulamalı dersler sıkıcıdır	23,895	8	,007*
18. Daha önceki mezunlar sektörde iyi yerdeler	9,043	8	,338
19. Sektörde çalışmak ve aile yaşantısını sürdürmek zor	8,516	8	,384
20. Bu meslekte eğitim kadar deneyim de şart	6,8	8	,555

0.05 anlamlılık düzeyinde

* p< 0.05 farklılaşma var

p> 0.05 benze

ağırlıklı katılımı, "turizm sektöründe çalışmak fazla saygın değil" ifadesine Genel Lise mezunlarının katılmaması mezun olunan ortaöğretim kurumu itibariyle sektöre yönelik tutumlarda bir farklılaşmaya (p<0.05) neden olmuştur. Bu test sonuçlarına dayanarak, 1., 5., 7., 8., 13., 14., ve 19. sorularda H₃ hipotezi kabul edilerek H₀ hipotezinin reddine, diğer 13 tutum ifadesinde ise tutumların benzer olması (p>0.05) nedeniyle H₀ hipotezinin kabul edilip H₃ hipotezinin red edilmesine karar verilmiştir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğrencilerin stajlarını yapmış olmaları ya da yapmamış olmalarının, onların turizm sektörüne yönelik tutumlarının farklılaşmasında etkili olduğu sonucuna varılabilir. Yirmi tutum cümlesinin bu anlamda test edilmesi sonucunda 9 tutum cümlesi itibariyle sektörde çalışma ile ilgili görüşlerin (p<0.05) önemli düzeyde farklılaştığı görülür. Bu farklılıkların, "oteller çalışanlar için cazibe merkezi değil", "sabırlı ve güler yüzlü olmak bana göre değil", "mezun olunca bu işi yapacağımı sanmıyorum", "bu sektörde çalışmak yapacağım en

son iş", "bu sektörde uzun yıllar çalışmam" ifadelerine staj yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre daha olumsuz yönde değerlendirme yapmalarının neden olduğu söylenebilir. Aynı şekilde, "turizmle ilgili gelişmeleri yakından takip ederim", "uygulamalı derslere aksatmadan katılıyorum", "değişik insanlar tanımak çok güzel bir duygu", "tatil yapan kişiler kaptırlı olur", "okuldaki uygulamalı dersler sıkıcıdır" ifadelerine yönelik olarak staj yapan öğrencilerin daha olumlu bir tutum sergilemeleri de dikkat çekicidir. Staj yapan ve yapmayan öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarındaki bu farklılaşmanın sınırdığı testler sonucunda H₄'ün kabul edilerek, H₀ hipotezinin reddedilmesine karar verilmiştir. Tutum ifadelerindeki en fazla farklılaşmanın bu kategoride ortaya çıkması (% 50) ise, staj dönemlerinin öğrencilerin sektörde çalışmayla ilgili tutumlarının belirlenmesinde önemli bir kriter olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Gelişen teknolojiye rağmen halen hizmet üretiminde önemli bir kaynak olan insangücü, turizm sektöründeki üretimin önemli bir kalite boyutunu oluşturmaktadır. Özellikle üretim ve tüketimin eş zamanlı ve müşteri ile aynı mekanda gerçekleşmesi personelin davranış ve tutumunu hizmetin bir parçası haline getirmektedir. Moral, motivasyon, davranış ve tutumların bu denli önemli olduğu turizm sektöründe, bu konunun önemini sektör adaylarına okul eğitimi sırasında verilmesi, gelecekte kendi mesleki başarıları kadar, işletme yöneticilerinin de işlerini kolaylaştıracaktır. Karadeniz, Anadolu ve Akdeniz Üniversitesi Meslek Yüksekokulları turizm programlarında okuyan öğrenciler kapsamında yürütülen bu araştırmanın ilk bölümünde öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının üniversiteler itibariyle değerlendirilmesi yapılmıştır. Buradan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin farklı bölgelerde, farklı üniversitelerde ve farklı düzeydeki turizm bölgelerinde okuyorum olmalarının onların turizm sektöründeki çalışmayla ilgili tutumları üzerinde belirleyici olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın ikinci ve yukarıda açıklanan bu bölümünde ise, yine aynı örneklem grubundaki öğrencilerin bu defa, cinsiyet, turizm programlarını tercih etme sırası, mezun olunan ortaöğretim kurumu ve staj yapmış olma/olmama kriterleri itibariyle değerlendirilmesi yapılmıştır. Buradan elde edilen sonuçlara göre, turizm sektörüne yönelik tutumların oluşmasında cinsiyet, mezun olunan ortaöğretim kurumu ve ÖSS tercih sıralamasının tutumlar üzerinde önemli düzeyde farklılaşma yapmadığı ancak, staj yapmış olmanın bu konuda belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, K. (1991). *Turizm Eğitimi ve Etenikliğı*. Ankara, MPM Yayınları:439. Ankara.
- Ajzen, I. ve Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes And Predicting Social Behaviour*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Akoğlan, M. (1999). Eskişehir Meslek Yüksekokulu Öğrenci Stajları Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10 (Eylül-Aralık): 37-44.
- Akoğlan, M. ve Kozak, N. (1995). Meslek Yüksekokulu Bünyesindeki Turizm Bölümlerinde Uygulanan Müfredat Programları Üzerine Bir Durum Değerlendirmesi. *TUGEV Seçme Makaleler*, 23:1-27.
- Alkan, C. (1988). *Mesleki ve Teknik Eğitim Esasları*. Gazi Üniversitesi. Yayın No 132. Ankara.
- Alemdar, T. (1992). Turizm Eğitiminde Stajlar Konusunda Bir Model. *Turizm Eğitim Konferans-Workshop*, Ankara, 9-11 Aralık: 357-361.
- Aydın, D. ve Akoğlan, M. (1996). Meslek Yüksekokullarında Yeniden Yapılanma Sürecinde Uzmanlaşmış İşgücüne Yönelik Program Geliştirme İlkeleri, 21. *Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Uluslararası Sempozyumu*, Çankırı, 22-23 Mayıs: 134-141.
- Aydın, O. (1989). *Davranış Bilimlerine Giriş*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi.
- Bedük, D. (1996). Meslek Yüksekokullarının Problemleri ve Yeniden Yapılanma Gereği, 21. *Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Uluslararası Sempozyumu*, Çankırı, 22-23 Mayıs: 79-84.
- Berberoğlu, G. (1990). Kimyaya İlişkin Tutumların Ölçülmesi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 14: 76:16-27.
- Carmichail, B. (2000). A Matrix Model for Resident Attitudes and Behaviours in Rapidly Changing Tourist Area, *Tourism Management*, 21: 601-611
- Çakır, İ. (1998). Türkiye’de Lisans Düzeyi Turizm Eğitiminde Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri. 1. *Ulusal Turizm Sempozyumu*, Egidir, 17-19 Eylül:178.
- Çetin, Ş. (1995). Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik yüksekokulu Öğrencilerinin Genel Profili ve Eğitim Öğretim Sorunları. *Turizmde Seçme Makaleler*, 35: 22-34.
- Çıkrıkçı, N. (1992). Tutumların Ölçülmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24 (1): 242-249.
- Dursun, Y. (1999). Tüketicilerin Gazetelerin Hediye Kuponları Dağıtım Uygulamalarına Yönelik Tutum ve Davranışları, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8: 373-383.
- Eren, E. (1998). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Grambs, J.D. (1973). *Understanding Intergrup Relations*. Washington, D.C. National Education Association.
- Hacıoğlu, N. (1992). Yükseköğretimde Mesleki Turizm Eğitimi Geliştirme Perspektifleri. *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*, Ankara,9-11 Aralık, 9-11 Aralık: 91-100.
- Hacıoğlu, N. (1996). Toplam Kalite Yönetimi ve Hizmet İşletmelerinde Kalite Eğitim İlişkisi, *Turizm İşletmelerinde Hizmet Kalitesi Hafta Sonu Semineri III*, Nevşehir, 13-15 Aralık: 344-349.
- Hendley, vd. (1995). Gender Differences in Pupil Attitutis to the National Curriculum Foundation Subjects of English, Matematics, Science ve Tecnology in Key Stage 3 in South Wales, *Educational Studies*, 21 (1): 85-97.
- Himmetoğlu, B. (1994). *Turizm ve Otelcilik Okullarından Sektörün Beklentileri*. İstanbul, TUGEV Yayınları.
- Hotaman D. (1995). Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İçöz, O. (1994). Bir Meslek Dalı Olarak Gençlerin Turizmi Tercih Etmeleri, 1. *Turizm Sempozyumu*, İzmir, 17-18 Kasım:245-256.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1979). *İnsan ve İnsanlar:Sosyal Psikolojije Giriş*. 3. Baskı, İstanbul.
- Korzay, M. (1984) Üniversite Düzeyinde Turizm Eğitim Modeli. *Turizm Eğitim Kongresi*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları:81-88.
- Krynowsky, B. (1985). *The Development of the Attitude Toward the Subject Science Scala*. Vancouver, Educational Research Institute of British Colobia.Rapor No: 85/7.
- Kuşluvan, S. ve Kuşluvan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey, *Tourism Management*, 21: 251-269.
- Laudan, D. ve Bitto A. (1988). *Consumer Behavior Concepts And Applications*. New Jersey, Mc Graw Hill Inc.
- Maxwell, J.C.; (1996). *Kazanan Tutum*. (Çev: Ulaş Kaplan). İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- McDoughall ve H. M. (1987). Scaling And Attitude Measurement in Tourism and Travel Research, *Travel Tourism and Hospitality Research*, 2: 191-204.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory*. (2 nd.Ed.), New York, McGraw-Hill.
- Pınar, İ. (1998). Eğitimde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulamasının Sağlayacağı Yararlar. *Verimlilik Dergisi*, MPM Yayını, Y.9, S.98, Şubat: 6-8.
- Sarıbaşı M.; (1997). Meslek Yüksekokullarında Verimlilik. *Verimlilik Dergisi*, MPM Yayını, Y.9, S.97, Ocak:14.
- Selvi, K. (1996). Tutumların Ölçülmesi ve Program Değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.6, S.2:39-53.
- Sözer, E. (1992). *Eğitim Fakültesi Öğrencileri İle Öğretmenlik Sertifikası Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: 30.
- Şimşek, L. (1995). İş Tatmini. *Verimlilik Dergisi*, MPM Yayınları: 1995/2: 91-108.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Usal, A.ve Kuşluvan, Z. (2000) *Davranış Bilimleri*. 3. Baskı, İzmir, Fakülteler Kitabevi.
- Üstüner, Ş. (1996). Meslek Yüksekokulları Öğretiminde Standardizasyon, Kalite, Okul-Sektör İşbirliği ve Antalya Örnek Olayı, 21.*Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Uluslararası Sempozyumu*, Çankırı, 22-23 Mayıs:259.
- Yıldız, R.. vd. (1994). Turizm Eğitim Kurumları ve İşletmeler Arasındaki İşbirliği İçin Bir Öneri. 1. *Turizm Sempozyumu*, İzmir, 17-18 Kasım: 176-193.
- Yozgat vd. (1989). *Turizm Eğitiminde Nitelik Araştırması*. İstanbul, Marmara Üniveristesi Araştırma Fonu Yayınları: 3.
- Yu, L. (1999). *The Iternational Hospitality Business*. New York, The Haworth Hospitality Press.

Gönderilme tarihi: : Ocak 2001
Değerlendirme : Şubat 2001
Düzeltilme : Şubat 2001
Değerlendirme : Mart 2001
Kabul : Nisan 2001

Doç. Dr. Meryem A. Kozak, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Yunus Emre Kampusu, 26470 Eskişehir
E-mail:mkozak@anadolu.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. İsmail Kızıllırmak, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon Meslek Yüksekokulu, Fatih Eğitim Fakültesi Kampusu, Akçaabat, Trabzon